

OMSLAG

Het heiligenboek

Johannes van Fiesole. Fra Angelico, de 'engelachtige' Tom Zwaenepoel

Guido wordt omstreeks 1387 geboren in Vicchio di Mugello bij Firenze. Vanaf zijn zestiende wil hij het 'geheim van Christus' uitdrukken in de schoonheid van de kunst. Hij wordt schilder. Rond 1420 treedt hij in bij de dominicanen van San Domenico in Fiesole, eveneens in de buurt van Firenze. Zijn kloosternaam, Fra Giovanni (broeder Johannes), herinnert aan de stichter van het convent, Giovanni Dominici.

Afgezien van zijn verblijf in San Marco (1441-1445) en Rome (1445-1450), waar hij voor de pausen Eugeen IV en Nicolaas V aan de slag is in het Vaticaan, leeft Johannes in zijn klooster, dat hij van 1450 tot 1452 als prior leidt. Hij sterft in 1455. Op zijn grafsteen in de Romeinse Santa Maria sopra Minerva (de basiliek van de heilige Minerva) staat te lezen: „Ik wil niet geprezen worden omdat ik een goede schilder was, maar wel omdat mijn kunst alleen de verheerlijking van God diende.” Johannes is zo nederig, dat hij weigert om bisschop te worden. Hij acht zichzelf immers niet bekwaam om mensen te leiden. Wanneer paus Nicolaas V hem op

zekere dag aan tafel uitnodigt, weigert hij op die uitnodiging in te gaan, zolang hij niet de toestemming heeft van zijn prior.

Het is geen toeval dat zijn keuze op de pas opgerichte bedelorde valt. Bij de dominicanen kan hij het contemplatieve met het actieve verbinden. Hier kan hij de nederigheid en de openheid naar de wereld verweven met het zuivere licht van diep geloof. Hier kan hij actief zijn als monnik, predikant en schilder. Zoals bij iedere predikant geven zijn eigen levenservaringen impulsen voor ideeën, maar als schilder-frater kiest hij voor visuele en niet voor akoestische beelden. In een tijd waarin in het Westen de boekdrukkunst nog niet is uitgevonden, zijn fresco's en altaarschilderijen voor de gelovigen welkome informatiebronnen voor geloofsinhouden. Met het intellectuele en liefdevolle licht van zijn kunstwerken, de aanschouwelijke vorm, het lyrische gevoel en de fascinatie verkrijgt hij ook zijn medebroeders. Zo zijn de tientallen fresco's in de sobere kloostercellen van San Marco in Firenze door hun theologische schoonheid en ascetische vormgeving hoofdzakelijk be-

stemd voor meditatie. Of hoe een schilder de 'predikant van de preekbroeders' wordt.

Fra Angelico richt de blik van zijn broeders op de kern van het mysterie van God, de menswording, het lijden en de dood, waardoor Gods wijsheid zich openbaart in de zwakte van het kruis. In zijn *Sacra conversazione* (*Madonna delle Ombre*) bijvoorbeeld betreft hij de 'toeschouwers' meteen bij het heilige gebeuren, doordat de afgebeelde heiligen in een open cirkel rond de Madonna staan. Zo voert hij hen binnen in Gods mysterie. In de Italiaanse kunst van de veertiende tot en met de zestiende eeuw is de afbeelding van een *Sacra conversazione* (heilig gesprek) tussen Maria (op een troon met het kind Jezus) en haar omringende heiligen zeer populair. De afgebeelde figuren zijn meestal heiligen van aanzien uit de woon- of werkplaats van de kunstenaar.

Fra Angelico behoort tot de grootste schilders van de Italiaanse renaissance. Tot zijn belangrijkste werken behoren naast de fresco's in de San Marco ook de muurschilderingen in de naar Nicolaas V genoemde Cappella Niccolina. In deze kleine Vaticaanse kapel

'vertelt' de schilder fragmenten uit het leven van de diakenmartenaren Stefanus en Laurentius. Op de drempel van de renaissance schildert Fra Angelico onderwerpen van de vrome middeleeuwen, alsof de tijd stil is blijven staan. Hij doet dit echter met perfectie in de stijl van de nieuwe epoche, waarvan hij de technieken superieur beheerst. Met zijn zachttaardige en vrome schilderkunst, zijn mysterieuze kleuren, bovenaardse mooie gezichten, rustig-poëtische en passioneel-mystische beeldspraak krijgt de dominicaan-schilder de allures van een 'engelachtige' (Angelico). Niet toevallig schildert hij bij voorkeur madonna's en engelen die musiceren of Jezus' geboorte aankondigen.

Tom Zwaenepoel, *Het Heiligenboek. Levenswijsheid van honderd en enige heiligen*, Lannoo, Tielt, 2008, 345 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 209 8041 7.

Omroep

2 juni, 22.45 uur, IKON via Nederland 2. De IKON documentaire *Vastberaden strijders* volgt anti-apartheidsactivisten uit de jaren 1970 en 1980. Hoe heeft het actievoeren hun leven beïnvloed of zelfs bepaald? Hoe ervaren ze de huidige tijdsgeest in onze contreien? Is er bijvoorbeeld nog ruimte voor nieuwe linkse bewegingen? De documentairemakers hebben ook aandacht voor de tegenstanders van toen. Natuurlijk is de aanleiding het WK Voetbal in Zuid-Afrika.

3 juni, 22.50 uur, IKON via Nederland 2. Eveneens tegen de achtergrond van het WK Voetbal moet u *Arme blanken* zien, de *Holland Doc* van deze week. Of hoe de afschaffing van apartheid, meer bepaald de voorkeursbehandeling van zwarten, blanke arbeiders hun baan kostte, met armoede tot gevolg. Over deze groep wordt amper gesproken, ook al groeit die snel aan.

De vrome kudde

In de rechtbank Ingezonden door Jan Umans

Gesprek tussen rechter en beklaagde:

- U hebt de tandarts ter voldoening van het verschuldigde bedrag een bankbiljet van 200 euro gegeven?
- Dat klopt, mevrouw de rechter.
- En dat bankbiljet was vals.
- Het gebit ook, mevrouw de rechter.

In het ziekenhuis Ingezonden door Cyriel Nijs

Gesprek tussen verpleger en patiënt:

- Ach mijnheer, dat ziet er ernstig uit. Uw vrouw zal u een tijdje missen.
- Gewoonlijk wel ja, maar ditmaal was het raak.

Bij de dokter Ingezonden door Jan Umans

Gesprek in de artspraktijk:

- Dokter, ik wist helemaal niet dat ik een hartkwaal had.
- Zo zie je maar dat het goed is dat je tijdig op controle bent gekomen. Je zou oud geworden zijn zonder ooit te hebben geweten dat je een hartkwaal had.

In onze Kerk mag best wat meer gelachen worden. Dat blijkt ook de uitdrukkelijke wens van heel wat lezers. Die proberen we in deze rubriek op hun wensen te bedienen. Wekelijks één of meerdere mopjes, leuke anekdotes, bedenkingen, woordspelingen... Kent u er nog een leuke? **KERK & leven · Vrome Kudde**, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, fax 03 210 08 49, e-mail devromekudde@kerknet.be.

VLAAMSE PUZZELS
DEPUZZELAAR
Uitgeverij Jacques Gilliéron bvba
Antwerpen Telefoon (03)658.91.53 - 658.00.53

Zweedse kruiswoordpuzzel.
Méér van deze Zweedse puzzels vindt u in de volgende Vlaamse puzzeltijdschriften van 'De Puzzelaar' t.w. De Stad Stockholm en De Viking.
Bij uw dagbladhandelaar verkrijgbaar.

Oplossing van de puzzel van vorige week: DRUKINKT

strooi- lekkers juridisch begrip	uit naam van zeehond	bijbelse stad vaartuig	tennis- term gemeend- heid	vulkaan op Sicilië leemte
↓	↓	↓	↓	↓
→	→	→	→	→
Europese hoofdstad wand- tapijt	bars Afrikaan	zuiver ingenieur	ad acta	groot- vader viseter
↓	↓	↓	↓	↓
→	→	→	→	→
pers. vnw. schouw- burgang	vogel een zekere	kansspel onheils- godin	woon- schip	rivier (Sp.)
↓	↓	↓	↓	↓
→	→	→	→	→
gelijk woon- plaats	gebak dominee	id est	zang- groep	
↓	↓	↓	↓	↓

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---